

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

76. števil.

V Ljubljani, v petek, dne 6. septembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo »Rdečega Prapora«**, Ljubljana. — Za denarne posiljitve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo »Rdečega Prapora«**, Ljubljana, Jurčičev trg štev. 8/L.

Militarizem.

Generalni štab avstrijske armade ima novega načelnika, ki se hoče odlikovati, kakor skoraj vsak vojaški veljak. Doslej je bila njegova slava še precej neznana in tudi ni imel mnogo priložnosti, da se izkaže. Za take želje je najprimernejša vojna, po kateri hrepene že najmlajši talenti v vojaški akademiji. Ali vojna vendar ni vsak dan in militaristična ženjalnost se mora le bolj čisto zadovoljiti z nadomestilom. Vsako leto, ko dozori žito na polju, se razgreje kri po vojaških žilah. Vaje v stoltnji in v bataljonu, ki so dotlej že davno končane, so bile dolgočasne, komaj nekoliko bolj zanimive, kakor jesenska izobrazba rekrutov in zimске šole. Ko začno marširati celi polki, dobi cela igra že drugo lice; s pomočjo fantazije se užive lastniki britkih sabljic že nekoliko v iluzijo resničnih bojov; vrhunec vojaškega blaženstva pa ustvarijo končni manevri, ko so končane vaje v brigadah in divizijah, pa maršira zbor proti zboru, z infanterijo, kavalerijo in artilerijo, z vsemi tehničnimi četami, z vsem poljskim aparatom. Takrat uživa »pravi« vojak, takrat se čuti junaka. Kamorkoli se pogleda, le vojaštvo, bojne naprave, tabori; povsod odmeva vojaška zapoved, vse čete so povečane, ves civilni svet je potisnjen v ozadje, prav kakor ob času vojne...

Militarizem obožujoče časopisje objavlja takrat navdušene članke in z vsakim korakom se človek zaleti v kakega poeta, ki kuje verze o krasoti vojaškega življenja, o pestrih bojnih slikah in vrag ve o čem še.

Drugačna je pa pesem, ki jo pojo ob takih časih aktivni vojaki, posebno pa na orožne vaje poklicani rezervisti. Nikdar ni vojakovo življenje tako težko, kakor ob času velikih »manevrov«; niti na vojni ni tako naporno, kakor pri teh vajah, ki naj bi podale »pravo sliko« boja, o katerem vendar živa duša ne ve, kakšen bi bil, če bi prišlo res do njega.

Novemu šefu generalnega štaba niso bile dosežane orožne vaje dosti bojne; čete so se morale pomikati po načrtih, ki so bili že prej izdelani, delokrog posameznih komandantov je bil omejen. Gospod Conrad, novi štabni gromovnik, pa hoče imeti pravo sliko vojne. Ob določeni uri zjutraj so čete razvrščene po določenem načrtu; čim odbije ura, pa izgine vsak načrt — vojna je, komandanti morajo iskati sovražnika, kakor vedo in znajo, prijeti ga, kakor najbolje zadenejo, s kratka, manevrirati prosto, kakor da je res vojna. To bo po mnenju gospoda Conrada prava šola za boj.

Neverujoči Tomaži se smehljajo. »Čim počí prva ostro nabita puška in zadene prva krogla, bo situacija taka, da je ne more prorokovati nihče,« pravijo ljudje, ki ne verujejo v militaristične šablone in trdijo, da človek ni stroj brez čutov, naj je sam ali pa v organizirani množici. Nobena vaja v miru ne more biti enaka vojni, ali napor, ki se jih naloži vojakom v dosegu tega cilja, so lahko vse hujši, nego bi bili navadno. In nevarnost takih bojnih iger se je pokazala v vsej grozoti pri letošnjih manevrih. Z Nizjeavstrijskega in s Koroškega prihajajo vesti, ob katerih se mora vsakdo nehote spomniti na smrtni pohod pri Bileku in čeravno se oficijozno že marsikaj utaja, so vendar poro-

čila preveč določna, da bi se moglo dvomiti o najnovejših posledicah najnovejših manevrov.

S Koroškega, kjer se zbirajo najštevilnejše čete za glavne vaje, se je že pretečenega tedna poročalo o posiljenem pohodu sedmega polka, na katerem je obolelo okrog sto vojakov. To se je zgodilo v ponedeljek in torek. V sredo se je naložilo vojakom še hujše napore. Ob pol 2. zjutraj so morali v Saldenhofenu vstati, ob 4. so odkorakali ter so marširali do 4. popoldne do Labuda. Na nekem sadnem vrtu naj bi se bilo moštvo okrepčalo, kar pa že zato ni bilo mogoče, ker ni smel nihče zapustiti prostora. Odtod se je odkorakalo v St. Pavel v labodski dolini. Namesto da bi bilo tam pripravljeno kosilo za vojake, so morale čakati do 7. zvečer, a od 2. zjutraj niso imeli nič družega v želodcu, kakor črno kavo!

Sedemnajsti polk je marširal v sredo iz Labuda ob 4. zjutraj v St. Pavel, kamor je prišel opoldne. Na potu se je zgrudilo nad 100 vojakov, trije so umrli za solnčarico.

Tudi bosenski drugi polk je imel posiljen prehod čez Rabelj, na katerem so baje štirje vojaki umrli za solnčarico. Pri vseh treh polkih je baje obolelo okrog 500 vojakov.

Posebne vesti prihajajo z Nizjeavstrijskega, kjer trpe največ domobranci 14. in 25. polka. Tako se javlja, da se je oglašil domobranski rezervnik Karel Karbaček za bolnega, a vojaški zdravnik ga je imenoval zdravega in mu je naložil, naj gre v službo. Družega dne se je Karbaček pri Grünbachu ob Snečniku brez zavesti zgrudil in na poti v bolnišnico je umrl. Rezervniki pripovedujejo, da je polkovno zapovedništvo ukazalo, zapreti vsakega vojaka, ki se oglasi za bolnega, pa bi ga zdravnik spoznal za zdravega. Ko se Karbaček zgrudil, je baje slotnik dejal: »Jedel je pokvarjene klobase«; rezervniki so mu pa odgovorili: »Saj uboga para ni imel vinarja v žepu! Lačen je bil!

Pri 25. domobranskem polku se je oglašil neki rezervnik pri bolniški viziti. Zdravnik mu je dejal, da je simulant. Na vajah se mu je poslabšalo, poslali so ga v bolnišnico in tam je umrl. Drug rezervnik, oče dveh otrok, se je pri Grünbachu zgrudil in je bil takoj mrtev. Razen tega sta bila pri omenjenem polku še dva slučaja smrti. V petek je marširal polk dvanajst ur in 156 mož je obležalo ob cesti. Tega dne je marširal 14. domobranski polk 52 kilometrov; 80 mož se je zgrudilo. Polkovni zdravnik je priporočil polkovniku, naj da ljudem počitka, sicer obleži pol regimenta...

To so takorekoč vse še predigre. Glavni, cesarski manevri se šele začno. Po novem zistemu bo imel vsak zapovednik popolnoma proste roke in če ne pride pravočasno jasen in strog nalog, ki bi varoval uboge vojake vsakega nepotrebne napore, tedaj se je bati, da se neznansko pomnože podobne nesreče. Vsak zapovednik se bo hotel odlikovati, vsi bodo hoteli »zmagovati«, manevriralo se bo ponoči in podnevu, kdor bo storil taktično napako, mu je bodo morali vojaki popraviti s ponovnim naporom. Treba je vedeti, da visi pri takih vajah nad nešteti častniki Damoklejev meč; izpoznajo ga pri manevrih za nesposobnega, pa ga pošljejo v penzijo. In tega bi se vsakdo rad obvaroval... Tedaj pa zahtevajo od vojakov v treh dneh več, nego se zgodi na vojni v treh tednih.

Pri takih manevrih so pokazuje militarizem v svoji nekulturnosti in socialni nevarnosti. Take smrtno vaje so živa ilustracija splošno nevarnega militarističnega značaja in tehtni dokazi za opravičenost socialističnega boja proti militarizmu.

Grozni dogodki, ki bi jih vojno ministrstvo rado kar vse utajilo, nalagajo pa vsem v javnem življenju stoječim dolžnost, da nastopijo energično proti blaznemu trpinčenju najdragocenejšega blaga, ki ga ima družba, uničevanju človeškega življenja. Spričo poročil, ki prihajajo z manevrskega polja, se oglašajo sedaj tudi meščanski časopisi s svojimi obsodbami krutega zistema. Ali kar se v teh dneh napiše, ne zadostuje in ne sme biti pozabljeno. Kritika s črnim je poceni, pa premalo zaleže. Militarizem je treba prijeti tam, kjer je občutljiv, kjer se mu lahko pride do živega.

V jeseni se snide zopet državni zbor. Snidejo se tudi delegacije; vojni minister in njegova domobrantska tovariša bosta zopet zahtevala bogate milione za vojaška namena. Tam bo priložnost, ne le z lepimi besedami izrekat obžalovanje nad takimi dogodki, ampak tudi obračunati z militarističnim zistemom. Takrat spomnimo tudi slovenske poslance v obeh klubih na ogorčenje, ki ga sedaj prodajata »Narod« in »Slovenec«. Kdor glasuje tedaj za vojni proračun, je sokriv tega trpinčenja vojakov, ki ne preneha, dokler se militarizmu ne vzame kratkoma sredstev za take eksperimente.

Zborovanje v Štutgartu.

O militarizmu in mednarodnih konfliktih je sprejel mednarodni zbor soglasno sledečo resolucijo:

Kongres potrjuje resolucijo prejšnjih mednarodnih socialističnih zborov proti militarizmu in imperializmu in konstatira, da ne more biti boj proti militarizmu ločen od socialističnega razrednega boja v splošnem.

Vojne med kapitalističnimi državami so navadno posledice njih konkurenčnega boja na svetovnem trgu, kajti vsaka država stremi ne le za zagotovljenjem svojih tržišč, ampak tudi za njih razširjanjem, pri čemur igra podjarmljenje tujih narodov glavno ulogo.

Take vojne so nadalje posledice neprestanega tekmovalnega oboroževanja, kajti militarizmu je glavno orožje buržoazne razredne nadvlade in gospodarskega ter političnega potlačanja delavskega razreda. Te vojne podpira pri kulturnih narodih sistematično podpihovanje predsodkov enega naroda proti drugemu, s čemur se hoče odvrniti pogled proletarskih mas od njih resničnih interesov in dolžnosti mednarodne razredne solidarnosti. Vojne leže torej v značaju kapitalizma in prenehajo šele, kadar bo odpravljeno kapitalistično gospodarstvo ali pa kadar bo silila na odstranitev tega sistema velikost žrtev človeškega življenja in denarja, ki jih zahteva tehnični razvoj bojevanja in pa razdraženost narodov nad naraščajočim oboroževanjem.

Posebne delavski razred, ki večinoma daje vojake in prinaša gmotne žrtve, je naravni nasprotnik voju, ker nasprotujejo njegovemu cilju, vsvarjenju gospodarskega reda, utemeljenega na socialistični podlagi, ki uresniči vsenarodno solidarnost.

Kongres smatra za dolžnost delavnega ljudstva, zlasti njegovih zastopnikov v parlamentih, bojevati se z vso močjo proti oboroževanju na suhem in na morju, razkrivaje razredni značaj me-

Izhaja v Ljubljani vsak petek.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K; za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K; za Ameriko za celo leto 7.28 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopis se ne vračaja. Inserati. Enostopna petit-vrstica 20 vin. za enkrat; 16 vin. za dvakrat; 12 vin. za trikrat; večkrat po dogovoru.

čanske družbe in stremjenj za obranitev narodnih nasprotij; odrekati imajo sredstva za te namene in delovati na to, da se vzgoji mladino delavskega razreda v duhu mednarodnega bratstva in socializma in da se navda z razredno zavestjo.

Kongres vidi v demokratični brambi, v ljudskem brambovstvu važno jamstvo, da se one-mogoči vojne napade in da se lažje premaga nacionalna nasprotja.

Internacionali ni mogoče, formulirati akcijo delavskega razreda proti militarizmu v raznih deželah, ki naravno odgovarja času in prostoru. Ali njena naloga je, okrepčati po mogočnosti stremljenja delavskega razreda proti militarizmu in vojni ter je privesti v skladnost. Dejansko je posegel proletarijat od bruselskega mednarodnega kongresa s povečano energijo in uspešno v svojem neutrudljivem boju proti militarizmu z odrekanjem sredstev za oboroževanje na suhem in na morju in z zahtevo za demokratiziranje vojaške organizacije po različnih akcijah, da bi preprečil vojne ali pa jim storil konec, kakor tudi da bi porabil z vojno povzročene polome v družbi za osvoboditev delavskega razreda; tako zlasti sporazum angleških in francoskih strokovnih organizacij po fašodskem slučaju za zagotovitev miru in za pripravo prijateljskih stikov med Anglijo in Francijo; nastop socialističnih strank v nemškem in fancoskem parlamentu ob času marokanske krize, manifestacije, ki so jih priredili v enak namen francoski in nemški socialisti; skupna akcija avstrijskih in italijanskih socialistov, ki so se sešli v Trstu, da preprečijo konflikt med obema državama; nadalje energično poseganje socialističnega delavstva na Švedskem, da se prepreči napad na Norveško; končno junaske žrtve in boji socialističnih delavcev in kne-tov na Ruskem in Poljskem, ki so se uprli po carizmu povzročeni vojni, delovali za njen konec in porabili krizo, ki je nastala za osvoboditev dežele in delavskega razreda. Vsa ta stremljenja pričajo naraščajočo moč proletariata in koprnenja po zagotovitvi miru z odločnim nastopom.

Akcija delavskega razreda bode tem bolj uspešna, s čim pridnejšo agitacijo bodo pripravljeni duhovi in delavska stranka v raznih deželah in čim bolj bode povzdigovana in združevana po internacionali. Kongres je priprčan, da je pod pritiskom proletariata mogoča uredba resnih razsodišč, da se zagotovi ljudstvu blagodejnost razoroženja, ki bi omogočilo, posvetiti ogromno množino denarja in moči, katero požira danes vojaško oboroževanje in vojne, kulturnim namenom.

Ako preti nevarnost vojne, so delavski sloji in njih parlamentarni zastopniki dolžni porabiti vsa primerna sredstva, ki se seveda razlikujejo po političnem položaju in po ostrosti razrednega boja, da se prepreči izbruh vojne, pri čemur jim je zagotovljena podpora mednarodnega socialističnega tajništva.

Če bi vojna vendar izbruhnila, so dolžni, vložiti vse moči, da se kmalu konča, in da se porabi politično in gospodarsko krizo, povzročeno po vojni, za zbujenje ljudstva in za pospešitev padca kapitalističnega razrednega gospodarstva.

Politični odsevi.

Državni zbor se snide, kolikor je znano po dosedanjih dispozicijah, sredi oktobra. Ker gre pred božičem vsako leto na počitnice, je čas za njegovo delo prav kratko odmerjen. Vlada pač računa s tem, da naj reši samo njene predloge; to se pa nikakor ne vjema z nalogami ljudskega parlamenta, ki ima delati iz lastnega nagiba. Parlament, ki nima dovolj časa za zborovanje, mora postati navadna mašina za dovoljevanje državnega proračuna in rekrutov. Konstitucionalno pa ni to niti izdaleč. Sedaj je vzrok prekratkega časa ta, da zborujejo do srede oktobra nekateri deželni zbori. Treba bo pač najti sredstvo, da bodo v bodoče deželni zbori lahko zborovali neodvisno od državnega, zakaj sicer ne bodo imeli ne deželni, ne centralni parlament nikdar dovolj časa za delo.

Nasprotniki deželnozborske volilne pravice polagoma uvidevajo, da ima njih stališče slabo podlago in da ne bo vzdržljivo. Nastop socialne demokracije je tako resen, da se ga vendar ne upajo kar prezirati. Zadojo nedeljo so imeli češki socialni demokratje v Pragi več shodov, ki so bili zelo številno obiskani ter so pokazali, da je češko delavstvo pripravljeno, izvesti boj za splošno in enako volilno pravico za deželni zbor. Te dni so imeli galiski sodrugi deželno konferenco, na kateri so bile zastopane organizacije iz vse dežele, ter je bilo sklenjeno, porabiti po potrebi tudi splošno stavko za doseg splošne in enake državnoborske volilne pravice. Poljaki in rusinski sodrugi so v tej zahtevi popolnoma solidarni.

Meščanski Nemci so doslej brezpogojno nasprotovali splošni in enaki volilni pravici za češki deželni zbor. Sedaj so pa že nekoliko izpremenili svoje stališče; iz njih tabora prihajajo glasovi, da bi sprejeli tako volilno pravico, ako bi se poprej uresničilo narodno avtonomijo na Češkem. Glede volilne pravice torej že popuščajo; pustili bodo menda še več. Njih zahteva po narodni avtonomiji bi bila čisto simpatična, če ne bi bila — zvijačna. Na Češkem, kjer so v manjšini, se jim je lahko ogrevati za narodno avtonomijo; zakaj nočejo slišati o njej ničesar na Štajerskem, na Koroškem, na Tirolskem, kjer so povsod v večini? Tako reševanje narodnega vprašanja bi bilo proketo neumno; ne za posamezne dežele, ampak za celo državo obenem ga je treba rešiti. Ne za češke Nemce in za istrske Italijane, ampak za vse avstrijske narode je treba uresničiti narodno avtonomijo; vsaka druga rešitev je nepoštena komedija.

Preosnova avstrijske vlade se vleče že celo poletje kakor morska kača po časopisju. Pred vsem bi krščanski socialci radi prišli v ministrstvo, čeprav pisari Geßmann v svojem listu tako, kakor da bi preziral vse portfelje tega sveta. Izpozna se pa prav lahko, da hrepeni še v spanju po visoki časti, in sicer se mu sanja v novejšem času največ o trgovinskem ministrstvu. Tudi Ebenhoch ima podobne želje; njegov cilj je poljedelsko ministrstvo. Po tem imajo pa tudi nemški in češki agrarci skomine. Mnogo se je pisalo tudi o jugoslovanskem ministru-rojaku; imenovalo se je dva kandidata: Ivčevića in Ploja. Toliko je gotovo, da nimata sedaj ne Suštersi, ne Hribar upanja na »ekscelenco«. Da bi imeli Slovenci in Hrvatje, zlasti njih delavski sloji, mnogo koristi od ministra-rojaka, itak ne verjamemo.

Za galiski deželni zbor je bil pri dopolnilnih volitvah v ponedeljek izvoljen prvi socialno-demokratični poslanec, kmet Andrej Smigielskyj. Izvoljen je bil v kmečkem volilnem okraju Zbaraz, ob indirektni volitvi z 78 proti 66 glasovom volilnih mož. Zlahta je sicer napela vse strune, a kakor se vidi, brez uspeha.

V Maroku je torej resnično prava vojna. Francija pošilja neprenehoma nove vojake tja in danadan se vrše boji med francoskimi četami in domačimi ustasi. Značilno je, da imajo Francozje tako malenkostne izgube, da ni vredno govoriti o njih, domačinov pade pa vedno veliko število. Težko je torej verjeti, da bi bili Francozje res prisiljeni na vse streljanje. Seveda pa draži to domačine bolj in bolj in tako se izleže iz začetkoma neznatnega dogodka prava vojska, ki ima služiti interesom francoske vlade in francoskih kapitalistov. Sicer je pa v celi deželi zmešnjava že velikauska. Uporna plemena so razglasila sultanovega brata Mulej Hafida za sultana, ki je resnično prevzel vladu. Nekaj zvestih pristavev se zbira še okrog starega sultana Abdul Aziza, razen tega hodi pa še nekoliko pretendentov po deželi, vse na račun ubozege, zapeljanega prebivalstva.

Strokovni pregled.

Konferenca strokovnih in izobraževalnih društev za Kranjsko.

Dne 1. septembra t. l. je bila v Ljubljani v hotelu »Ilirija« naznanjena deželna konferenca. Otvoril jo je ob 10. uri dopoldne deželni zaupnik sodrug Mlinar, ki je pozdravil došle delegate in goste, predstavil zastopnika avstrijske strokovne komisije, državnega poslanca sodr. Ausobskega iz Gradca ter razložil namen konference in naznanil dnevni red.

Zastopanih je bilo 2772 strokovno organiziranih delavcev, in sicer organizacij iz Ljubljane, Idrije, Trbovelj, Zagorja in Vrhnike. Odsotnost je opravičila podružnica knjigovozov.

Sodrugi Koemur kritizira način sklicanja te konference. — Sodrug Mlinar pojasni način sklicanja in naglašja, da glede tega ne zadene njega krivda. Sodrug Bartl opozarja, da danes ni na mestu, jahati na formalnostih, ki so tako postranskega pomena. Bodimo veseli, da so danes organizacije tukaj zastopane, to je glavno in pričnimo s stvarnimi razpravami. Priporoča tudi, da se glasovi razdele sorazmerno po številu članov posameznih organizacij.

Sodrugi Tokan predlaga, naj ima vsaka organizacija do 50 članov pravico do dveh glasov in za vsakih nadaljnjih 50 članov po en glas. (Sprejeto.)

Nato se izvoli predsedstvo, in sicer: Za predsednika sodruga Koemur in Aubelj, za zapisničarja sodrug Bartl.

Zastopnik avstrijske strokovne komisije, državni poslanec sodrug Ausobsky, pozdravi konferenco, izjavi, da bo strokovna komisija podpirala težnje slovenskih strokovnih organizacij ter želi konferenci uspeha.

K prvi točki dnevnega reda poroča sodrug Mlinar stvarno in temeljito, poudarja potrebo, da se osnuje zvezo strokovnih organizacij in izobraževalnih društev, ustvari torej bolj enotno obliko organizacij, ki bo imela sedež v Ljubljani; začrta delokrog te zveze ter priporoča predlog, ki ga je podala idrijska organizacija.

Sodrugi Tokan odobrava ustanovitev zveze, pravi, da naj se osnujejo tudi izobraževalna društva tam, kjer ni mogoče ustanoviti strokovnih organi-

zacij, želi, da se Sp. Štajer in slov. del Koroške priklupi kranjski strokovni zvezi, da bo tudi tamkaj mogoče pospeševati organizacije.

Sodrugi Ausobsky opozorja na določbe strokovnega kongresa. Podrobnosti se danes ne morejo sklepati, to naj se prepusti komisiji, ki se danes izvoli.

Sodrugi Tokan še enkrat poudarja potrebo izobraževalnih društev.

Sodrugi Ausobsky priporoča drugo formo organizacij, ki je mogoča v okviru določb.

Sodrugi Šestak priporoča le strokovna društva.

Sodrugi Koemur poudarja, da je namen konference, ustanoviti zvezo in izvoliti komisijo, ki bo gotovo našla pravo formo organizacije. Določiti je tudi prispevek, ki ga morajo organizacije odračunati strokovni komisiji.

Sodrugi Mlinar resumira vsa mnenja in predloge. Predlaga, naj se izvoli tročlenski odbor, ki redigira stavljene predloge k prvi točki dnevnega reda. (Sprejeto.)

Izvoljeni so: Mlinar, Tokan in Koemur. Konferenca se potem preloži do 2. ure popoldne.

Konec prihodnjic.

Goriška podružnica na južni železnici opozarja člane, da iznasa udnina po sklepu zbora delegatov od 1. septembra dalje mesečno 1 K 20 vin.

Dopisi.

Iz Idrije. Danes, v sredo, 4. sept. se je vršila pri tukajšnjem okrajnem sodišču razprava o tožbi klerikalnega poslanca Gostinčarja proti obč. tajniku Novaku radi dogodkov na znanem volilnem shodu pri Didiču. Občinski tajnik Novak je dejal takrat: »Govori se po Ljubljani, da je pri »Slovenskem delavskem stavbinskem društvu v Ljubljani« takrat, ko sta imela ključa Gostinčar ali Krek, zmanjkalo 2000 ali 3000 gld.« In Gostinčar je Novaka tožil — ta pa je nastopil dokaz resnice ter ga danes tudi doprinesel. Priča dr. Krek je izjavil, da je pričel Mariji Skalar (?) res rekel, da je zmanjkalo 1000 gld. ali 2000 gld. iz kase, in ključa imava jaz pa Gostinčar. In pričla Pliberšek, sedanjí blagajnik stavbenega društva, je izjavil, da ne ve, kdo je bil pred njim blagajnik v društvu, on pa je našel 700 K premalo v blagajni, ko jo je prevzel. Na podlagi teh izpovedb je sodnik bil mnenja, da je dokaz resnice doprinesen in oprostil je Novaka vsake krivde in kazni, češ: grozen nered pa je moral biti v knjigovodstvu tega delavskega stavbenega društva. Več prihodnjic! — Gostinčar je sicer prijavil vzklic!

Falj. V nedeljo, 22. t. m. bode tukaj ustanovni zbor prvega jugoslovanskega delavskega izobraževalnega društva v Istri. Ta dan bo torej velepomemben za organizacijo in za razvoj slovenskega in hrvatskega delavstva v Pulju; s tem položimo temeljni kamen prepotrebni izobrazbi našega ljudstva, da dobi tako najvažnejše orožje proti izkoriščanju in zaslužjevanju. Pričakovati je torej, da prihite slovanski delavci polnoštevilno, da si ustanove svoje zavetišče.

Socialni pregled.

Mezdno gibanje idrijskih rudarjev.

Na dan 1. septembra je sklicala »Unija rudarjev avstrijskih, podružnica Idrija« javen rudarski shod z dnevnim redom: Rudarske razmere. Poročal je sodrug Anton Kristan. V svojem govoru se je najprej ozrl na nastajajočo draginjo, ki je takorekoč popolnoma ruinirala življenje idrijskega rudarja. Orisal je potem zaslužek v idrijskem rudniku, primerjal smešno nizke plače rudarjev z onimi c. kr. uradnikov, ki pa so, tarnajoč, da ne morejo izhajati več in zahtevajoč poboljška, isto tudi prejeli. Rudarji idrijski tramoma odhajajo v Ameriko ali pa na Prusko — kdor le more zato potrební denar skupaj spraviti, ta odide. In kaj pa oni, ki še ostanejo tu, ki morajo tu ostati?! Razmere se morajo zboljšati. Poročevalec predlaga po nalogi posvetovanja zaupnikov, da se vsprejme nastopna resolucija:

Javni rudarski shod, vršec se 1. septembra 1907 v pivarni pri »Črnem orlu«, sklene:

Oziraje se na grozno draginjo, ki je nastala vsled agrarne politike naše države, je primorano idrijsko delavstvo zahtevati zboljšanje svojega res skrajno žalostnega položaja. Dosedanji njegov položaj je obupen, nevzdržljiv, kajti beda je v naših družinah priklopela do vrhunca.

V Idriji se je v 2 do 3 letih podražilo za 50 do 70 %. Pred nekoliko leti je bilo meso še 44 do 46 krajcarjev kilogram — danes velja kilogram mesa 64 do 68 krajcarjev. Moka se je kupila za 10 do 16 — danes jo je mogoče dobiti le za 16 do 22. Slanina je veljala največ 72 krajcarjev kilogram — danes 84 do 88 krajcarjev! Za liter mleka smo plačali 6 do 7 krajcarjev, danes 9 do 10 krajcarjev i. t. d.

Otroci naši hočejo jesti — mi sami hočemo jesti — ali za svoje trudapolno delo ne dobimo toliko, da bi se mogli pošteno enkrat na dan najest!

Država je svojim uradnikom zboljšala njihov položaj, duhovnikom je dala pobožska — na nas erarični trpine pa je pozabila.

Leta 1906. je imel c. kr. erarični rudnik v Idriji čistega dobička 559.026 kron — za tekoče leto (1907) pa ga je c. kr. direkcija preračunila na 571.900 kron — za l. 1908 pa na 474.619 kron.

Vsako leto daje torej erarični idrijski rudnik pol milijona dobička. Idrijski erarični rudar pa strada — stradajo njegove žene, njegovi otroci.

Vsled tega se obračamo vsi idrijski rudarji na c. kr. poljedelsko ministrstvo, da se ozre enkrat resnobno na naš položaj ter na naše mezde in na naš — faktični zaslužek.

Zbrani na rudarskem shodu zahtevamo, da se plačilni pravilnik za idrijske rudarje izpremeni nastopno:

§ 1. naj se glasi nastopno:

Normalna šitna plača rudarjev eraričnega rudnika v Idriji obstoji:

a) iz šitne plače v gotovini;

b) iz doklade, katera obstoji v brezplačnem dobivanju žita in drv v naturi ali pa v denarju.

Ad a): Gotovinske šitne plače so v štiri razrede, vsak z dvema plačilnima stopinjama, sledeče določene:

I. razred a) 3 K — v, b) 2 K 80 v

II. » a) 2 » 60 » b) 2 » 40 »

III. » a) 2 » 20 » b) 2 » — »

IV. » a) 1 » 80 » b) 1 » 60 »

Te šitne plače veljajo za osemurni šiht. Za dvanajsturni šiht z deseturnim delom plačujejo se za 25 odstotkov zvišane šitne plače od osemurnega šihata.

V te plačilne razrede se uvrstijo:

v IV. razred b) mladi, v delo prejeti rudarji;

v IV. razred a) oni, ki delajo že pet let pri rudniku;

v III. razred b) oni, ki delajo že deset let pri rudniku;

v III. razred a) oni, ki delajo že petnajst let pri rudniku;

v II. razred b) oni, ki delajo že dvajset let pri rudniku;

v II. razred a) oni, ki delajo že petindvajset let pri rudniku;

v I. razred b) oni, ki delajo že trideset let pri rudniku;

v I. razred a) oni, ki delajo že petintrideset let pri rudniku.

Iz sedanjih razredov in stopinj naj se s 1. januarjem 1908 vse premesti v razrede in stopinje, ki odgovarjajo gori določeni razvrstitvi.

Ad b): Doklade v naturalijah naj ostanejo, le glede drv bodi sledeče zvišano: samski naj dobe po 5 m² drv, oženjeni po 10 m², v gotovini pa naj se zvišajo doklade pri samskih na 10 kron mesečno, pri oženjenih na 20 kron mesečno.

§ 2. Pogodbeno delo naj se po mogočnosti odpravi; kjer pa se bo pogodbeno delo delalo, se ne sme plačati pod plačo, kojo bi zaslužil delavec, če bi delal v gospodskem šihu one stopinje in razreda, kamor spada.

Naroča se krajnemu odboru rudarske zadruge, da to resolucijo takoj predloži slavni c. kr. rudniški direkciji, da jo pošlje v rešitev slav. c. kr. poljedelskemu ministrstvu. Odgovor se zahteva v enem mesecu.

Predsednik vpraša navzoče, če se strinjajo z resolucijo. Vsi dvignejo roke v znak, da je resolucija enoglasno sprejeta.

Nato so govorili še rudarji Josip Kogej, Simon Morovec, Jakob Kristan, ki so vsi povdarjali, da je treba sedaj trdno stati za storjenimi sklepi. Končno je še pozval soodr. Ant. Kristan vse rudarje na solidaren skupen boj za svoje življenske interese.

Shodu je prisostvoval neoficijsko c. kr. revirni nadkomisar Stergar.

* * *

Mezdno gibanje se je torej započelo. Vseh onih, ki so glasovali za resolucijo, je dolžnost, da trdno stoje za svojim sklepom.

ravno je, da se mora tukaj napraviti remeduro. Morda je tudi na mestu, da se ljubljanska okolica loči od Ljubljane, posebno ker želi to okolica tudi sama, da bo delovanje olajšano. Tudi je potrebno, da se razširi v Ljubljani strankino glasilo. Od človeka, ki hoče biti pristaš stranke, se mora zahtevati, da je naročnik lista. Potrebno je tudi politično društvo.

V tem zmislu priporoča predlog, ki je bil z dostavkom sodruga Kocmurja, da imajo na prihodnjo konferenco pravico do zastopstva in glasovanja samo tisti sodrugi in tiste organizacije, ki redno odračunajo strankin prispevek, sprejet. V okrajni odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Valentin Avbelj, Ivan Berčič, E. Mudrovčič, Ivan Schmit, in Josip Petrič. V odsek, ki ima poseben nalog, sodrugi: Mlinar, Vičič in Mihler. V kontrolo sodrugi: Sajovic in Piškur. Ker se nihče več ne oglasi za besedo, zaključil predsednik konferenco. Pri prvi seji okrajnega odbora je bil izvoljen predsednikom sodrug Josip Petrič, zapisnikarjem sodrug E. Mudrovčič. Blagajniške posle je poveril odbor sodrugu Fr. Bartlu.

Domače stvari.

Kranjski deželni zbor torej ne bo sklican. «Slovenski Narod» je tolkel na veliki boben, kakor bi bila to «zasluga» liberalne stranke, «Slovenec» pa molči, kakor da ne bi bil deželni zbor vrreden besedice. In vlada je ponosna, da lahko komandira v deželi po mili volji. Saj je «odločevalnim» strankam ljubši njen absolutizem, kakor pa da bi zahtevale svojo pravico in se same uveljavile tam, kjer imajo legalno mesto za to. V takih razmerah je res težko razumeti, čemu imamo sploh deželni zbor.

Tržaški narodnjaki so priredili predzadnjo nedeljo demonstracijo, pri kateri je prišlo do spopada z nekaterimi prenapetimi Mazzinisti. Omenjamo pred vsem, da smo brezpogojno za svobodo demonstracije, v kolikor ni morda nevarna za življenje ali imetje kogarkoli. Ako hoče n. pr. kdo z bombami manifestirati svoje mnenje, bi se seveda lepo zahvalili za tako «demonstracijo». Sicer pa priznavamo vsakomur pravico, da se pokaže in da prikaže tudi svoje nazore, zahteve i. t. d. javno. S tem pa seveda ni rečeno, da je za demonstracije prepovedana kritika. In kar se tiče nedeljske priredbe v Trstu, se že lahko pové, da ni imela prav preveč smisla. Neko pevsko društvo, ki se imenuje «Ilirija», je razvilo svojo zastavo. To res ni povod, da se spravlja bataljone ljudstva na noge. Zdi se nam celo, da se na ta način pomen demonstracij nekoliko znižuje. Gotovo imajo tržaški Slovenci pravico, manifestirati svoj obstanek, ali vsekakor bi bilo bolj primerno, če bi za to izbrali važnejšo in pomembnejšo priložnost. Čala priredba sploh prav malo diši po pravem narodnjaku. Kje vruga je n. pr. društvo pobralo svoje ime? Kdor pozna le količkaj zgodovino, bi mu bil lahko povedal, da niso Slovenci Ilirci, Ilirci pa nikoli niso bili Slovenci. Tako resna, kakor krst, je bila cela priredba in resnično ni vredno, da se je zaradi nje prelilo toliko črnila. Če bi tržaški narodnjaki storili kaj resnega za izobrazbo slovenskega ljudstva v Trstu, bi dosegli veliko večje zasluge. In potem bi bile tudi demonstracije resnejše.

«Kronanje Marije» so imeli v nedeljo na Brezjah. To je nova iznajdba klerikalcev, ki si niti v sanjah ne belijo glave z vprašanjem, kako silno morajo take priredbe prejalilej škodovati pravi veri. Ali za vero se klerikalni gospodi sploh ne gre; njih namen je pri takih rečeh vse drugačen in tega dosežejo v polni meri. Take reči privlečejo ogromne množice ljudstva, množice prinašajo seboj obilne «ofre», na tisoče kron se zbere na oltarju «v čast božjo» in klerikalni bojovni fond se množe, da je kaj. Tudi pri nedeljskem romanju je bila žetev obilna in pobožni frančiškani, ki žive «od revščine», so se smejali v pest. Pomisliti je treba, da prihajajo vsi bogati darovi večinoma od najsiromašnejših ljudi, ki pogostoma ne vedo, kako bi si potolažili

lakoto. To je ena žalostna stran takih «božjih poti». Drugega je pa ta, da se pri shajanju ogromnih množic kaj lahko zgode nesreče. In res se pripoveduje po Ljubljani o ženskah in otrocih, ki so bili v nedeljo kar pohojeni. Nismo bili na tej božji poti in ne trdimo ničesar. «Slovenec» sicer pripoveduje, da se ni zgodilo nič hudega, ali «Slovenec» ni v takih rečeh nič verjeti; če bi se izvedelo za take nesreče, bi se lahko pokvaril kšeft gospodom frančiškanom in zato jih je treba utajiti, tudi če so resnične. Ali v deželi imamo vendar oblasti in tem bodi povedano, da jim ne sme biti vseeno, ali so vznemirljive vesti, ki se razširjajo, resnične ali ne. Pri nas se n. pr. vlada še danes ne zaveda, da je ona zaradi prebivalstva na svetu, ne pa prebivalstvo zaradi nje. Vlada ima na razpolago «Laibacherico», ki menda ne ekzistira le za razglase dražb. Pričakujemo torej, da se v uradnem listu pojasni zadeva, kajti prebivalstvo ima pravico, izvedeti kaj da je na stvari.

Spretni jeklolivarji (Stahlformer) za topilniške odlivke in izdelovalce jeder (Kernmacher) za jeklolive se iščejo.

Ponudbe pod „S 2322“ na naslov
Haasenstein & Vogler, A.—G., Dunaj I.

**V življenju nikdar več
600 komadov
samo gl. 1-65.**

1 krasno pozlačena preciz. ura z verižico s 8 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna robca, 1 prstan za gospode z imit. biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z imit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprtni gumbi, vse double zlato s patentirano zapono, 1 album 10 najlepših slik sveta, 3 šalji predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 nikelasti tintnik, 20 važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov za dom neobhodno potrebaih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo **gl. 1-95**. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje.

Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.

Kar ne ugaja, se zamenja.

Iz stranke.

Ljubljanska volilno-okrajna konferenca je bila dne 4. in 11. avgusta t. l. v hotelu «Ilirija». Predsednik ljubljanske volilno-okrajne organizacije sodrug Kocmur otvori ob določeni uri konferenco in poroča o delovanju okrajnega odbora v zadnji polletni dobi, v kateri so bile državnoborske in občinske volitve. Po daljši, deloma zelo živahni debati o poročilu, se ga je vzelo na znanje. Sodrugi Bartl poda blagajniško poročilo ter omenja, da nekatere organizacije ne izpolnjujejo dolžnosti napram stranki. Po kratki debati se vzame tudi to poročilo na znanje. Predlog da naj se konferenca prihodnjo nedeljo, dne 11. avgusta nadaljuje, se sprejme. Dne 11. avgusta je začela konferenca ob 9. uri dopoldne. Tretja točka dnevnega reda je reorganizacija okrajne organizacije in strankini prispevki. Poroča sodrug Bartl: Politična organizacija je pri nas še vedno eno najvažnejših vprašanj zaradi tega, ker deloma sploh ni izvedena, deloma pa le slabo funkcionira. Organizacija po okrajih se ni obnesla, takozvana cestna organizacija pa tudi ne. Nasi sodrugi so vobče vse prekomodni za tako delo, nedostaja jim tudi poguma. Na konferenci se take organizacije ne da dekretirati, zato je treba agitacije od moža do moža. Na-

Stanje hranilnih vlog:
24 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
860.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši, Prešernove ulice 3, poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 1/2%, na menice in na vrednostne listine pa po 5% na leto.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

izborna pivo v sodeih in steklenicah.

Telefon št. 187.

ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.

Telefon št. 187.

26-12

Listek.

Hana Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.
Dalje.

Župnik Hercog seveda ni mogel vedeti, da je njegov naslednik kaj nerad napisal ta članek. Toda škof ga je po končanih duhovnih vajah pri slavnostnem obedu pozval, naj napiše še za večerni list ginljiv članek in jasno mu je določil tudi vsebino. Kaj naj bi bil storil družega, kakor izvršiti škofovo zapoved.

Sedaj pa odstavljeni župnik tudi zadnjega koščka kruha ni mogel več pogoltniti, dasiravno je bil še lačen. Kakor brez duha je gledal mokrih oči na čevljarja.

„Ali ste čitali? Kajne, sedaj pač razumete, zakaj vendar ne morem postati katoličan. V mojem svetem pismu je zapisano: „Ne sodite, da ne boste sojeni!“ — in še neke pravi Bog v mojem svetem pismu: „Maščevanje je moje!“ Kar je storil vaš škof, se ne vjema z evangelijem. Ta škof ravna, kakor da bi bil on sam evangelij, zato ne morem sprejeti vere, ko je zoper evangelij in ostanem pri mojem svetem pismu. Tudi moja žena je dejala, če je ta župnik še toliko zagrešil, —“

„Župnik je nedolžen,“ se je izvil plašen klic iz Hercogovih ust.

„Gotovo ga poznate bolje nego mi,“ je sočutno dejal preprosti mojster.

„Kaj ga ne bi poznal! Saj sem jaz — jaz!...“ Zaihtel je in glava se mu je sklonila na roki, ležeči na mizi. Bilo mu je, kakor da ga tlači mora na prsi...

„Zato imate torej obvezane prste...“ Nič družega ni mogel reči preprosti mož, ali v očeh so se mu svetile solze odkritosrčnega sočutja.

Mojstrinja je pravkar prišla z otroci in je slišala vse. Spoštljivo je pristopila k mizi, ne da bi zinila besedo, nagnila se je ter je poljubila obvezano roko. Potem je pogledala jasnih oči svojega moža. Ničesar ni rekla, ali pogled je dejal: „Odslej je tvoja vera tudi moja. Izpred moje neusmiljene cerkve se rešim k tvojemu Bogu ljubezni.“ Potem se je ozrla vsa srečna po svojih otrocih, ki so plašni ogledovali tujca, ki jim je pojedel današnjo kavo, pa je molče podala možu roko. Govoriti ni hotela, da ne bi užalila ubogega župnika, ki je bil nehote vzrok njenega prestopa na evangeljsko vero. Ali oče je razumel pogled na otroke in stisk roke: „Vzgojila bova svoje otroke v veri ljubezni, da postanejo dobri ljudje in pravi kristjani.“ Potem je ukazal otrokom, naj poljubijo gospodu roko. Dvomeč so pogledovali otroci zdaj mater, zdaj tujega moža. „Saj to ni pater, ta nima posvečenih rok,“ so plašno ugovarjali.

„Le poljubite te roke, dvakrat so posvečene; enkrat z oljem, drugi pa z lastno krvjo. On je še več, nego naš prelat.“

„Morda je celo apostol,“ so mislili otroci; „saj apostoli tudi niso imeli tako lepih oblek in zlatih verig, kakor gospod prelat.“ In sedaj so se radi odrekli kavi za danes, pa so zadovoljni jedli suho žemljo, preden so šli na šolsko mašo. Samostanski zvonovi so slavnostno peli v sveže jutro, župnik je pa sedel v malem vrtu protestantovskega čevljarja. Dobri ljudje mu niso dovolili, da bi odšel; pri kosilu so ga hoteli imeti za gosta. Na nogah je imel copate, ker mu je hotel mojster podšiti čevlje, na katerih je bil v samostanskem jetništvu popolnoma raztrgal podplate.

Sveto pismo, svojo najljubšo knjigo, je vzel seboj in pravkar je čital v njem: „In če bi govoril z jezikom ljudi in angeljev, pa ne bi imel ljubezni, bi bil kakor doneča ruda ali kakor zvoneč kragulj. In če bi znal prorokovati; in če bi poznal vse skrivnosti in imel vse znanje in najmočnejšo vero, tako da bi prestavljal gore; a če bi mi nedostajalo ljubezni, ne bi bil nič... Ljubezen je potrpežljiva, je blaga; ljubezen ne zavida; ona ni nezmerna; ona se ne razcvita; ne žali blagostanja; ni sebična; ne da se raztogotiti; ne misli nič zlega; ne veseli se nad krivico, pač pa nad resnico; vse prenaša; vse veruje; vse upa, vse pretrpi; ljubezen ne konča nikdar.“

Zamišljen je dvignil pogled nad knjigo. Ali ni nosil te ljubezni seboj, vedno in povsod? Ali ni oznanjeval te ljubezni z besedami in s primeri? In vendar še pri svoji cerkvi ni našel ljubezni. Kako se je moglo zgoditi, da prihajajo v njegovi cerkvi le tisti ljudje do veljave, ki sejejo prepri in neslogo mesto ljubezni?

A danes ga niso mogle potlačiti take misli; danes je vendar zopet pravi dan ljubezni. Včeraj je našel svojega Boga, ko so ga bili zapustili duhovniki njegove cerkve, danes pa je navsezgodaj našel celo dobre, ljube ljudi. In tudi solnce ga obseva v topli ljubezni. A treba ji je najmilejših, najboljših žarkov, da izvabi mrz zadnje noči in mrzlo to trdo mramornih stopnic iz oslavljenega telesa. Ko je odšel preprosti čevljar hladnosti mogočnega prelata škodljivost, premaga pač tudi solnce mrz ene noči.

Dočim je sedel župnik na vrtu, čevljar pa zdravil bolne čevlje, je odšla mojstrinja na okrajno sodišče. Tam je bil v službi star diurnist, poleg njenega moža edini protestant v trgu. Čudno, da je hitela prav k temu možu, ko je bilo vendar toliko bogatih katoličanov v kraju. Vesela se je vrnila domov in je povedala svojemu možu, kakšno pomoč je dobila za ubozega župnika. Denarja seveda ni zahtevala, ali vrnila se je z dobrim svetom; opoldne pa pride gospod Jarošin sam s priporočilnim pismom za svojega brata v Solnogradu. Dalje prih.

Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52-29

Thierryev centifolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-60. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.

Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdaj sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini.

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pism zastoj in franko.

KAVARNA

„Unione“ preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Poltniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovali naj se obrnejo
na
Simona Kmeteksa
v Ljubljani Kolodvorsko ulico 20.
Kakovostno Pojasnila čajo se brezplačno.

POZOR!

POZOR!

Za K 2-50

dobi vsak krasno remontoir pežno uro, „Gloria“-srebro, sistem Roskopf patent, anker kolesje, 30 ur idoča za kar se 2 leti jamči, z

lepo pozlačeno, Pancer verizico, samo za K 2-50 3 komadi z verizicami K 7-— Razpošilja po povzetju tovar. zaloga švicarskih ur 24-13

S. Urbach, Krakov št. 60.

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12

Ustanovljeno leta 1855.

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svojo novo varjeno, priznano izborna pivo v sodeih in steklenicah.

Številka telefona 210.

Sodrugji, zahtevajte povsod „Rdeči Prapor“!